

(/)

🏠 (/)

> Vikingetid og Middelalder (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Oldtidssagaerne, bind 8

← Forrige artikel (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/vikingetid>)

Oldtidssagaerne, bind 8

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 2084

Del artikel: **f** (<https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/oldtidssagaerne-bind-8>) **t** (<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på <http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/oldtidssagaerne-bind-8>) **in** (<http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/oldtidssagaerne-bind-8&title=>)

Oldtidssagaerne bd. 8

Annette Lassen (red.)

Gyldendals Forlag. 136 sider. 299,95 kr.

Af Anders Ellegaard, cand.jur.

Serien af bøger med samtlige Oldtidssagaer i dansk nyoversættelse er fuldendt med bind 8. Redaktør af serien er lektor Annette Lassen, KU, som sammen med Erik Skyum-Nielsen har nyoversat sagaerne og totterne i dette bind.

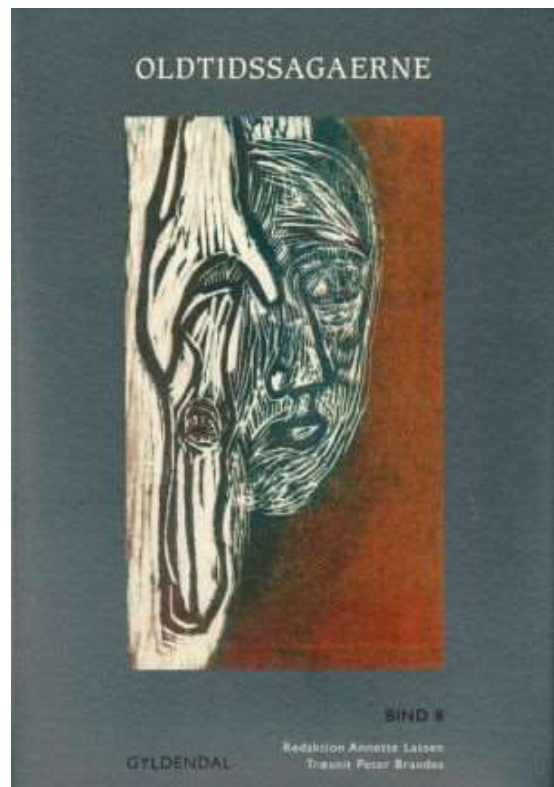
Oldtidssagaerne er blandt andet kendetegnet ved, at de foregår i Danmark, Norge og Sverige (med afstikkere til andre, fjerne lande), at de foregår i såkaldt hedensk tid, og at de indeholder magiske, mystiske skabninger og hændelser. I dette sidste bind er læserne imidlertid på delvis kristen grund, og der er henvisninger til Island og slægtninge dér. De kristne, norske konger Olav Trygvessøn og Olav den Hellige optræder i både sagaer og totter. Om én af sagaerne skriver Annette Lassen, at det ikke kan nægtes, at den hører til i udkanten af oldtidssagaerne, selvom handlingen foregår i arkaisk tid.

Sagaen om Yngvar den Vidtberejste er speciel, idet nedskriveren er kendt: munken Od Snorressøn fra Thingeyrar Kloster. Sagaens første del handler om Yngvars herkomst; anden del om hans rejse østpå med hedninger, tre floder, dronning Silkesif, forførende kvinder og dragen Jaculus og masser af handling og hændelser. Det endte med at Yngvar blev syg og døde; i tredje del overtog hans søn, Svend, rejsen, dræbte dragen, modstod græsk ild med viet ild, indførte kristendom, byggede en kirke og giftede sig med den nydøbte Silkesif. Svends kirke viedes til Yngvar, og der blev holdt messe for hans sjæl, men ikke for hans ære – han var nemlig ikke en helgen, der havde udført mirakler! Od Snorressøn redegør til slut for sin arbejdsmetode, kilder og informanter. - Sagaen beskriver en søgen efter et jordisk Paradis og kan sammenlignes med et korstog.

Sagaen om Erik den Vidtberejste starter med kong Trond i Trondheim (domkirkeby), hvis søn, Erik, drog ud for at finde De Udødes Ager (hedensk) eller De Levendes Land (kristent). Han drog af sted (12 mand i alt - disciplene?) til Danmark, hvor han blev fostbroder med den danske kongesøn Erik. De drog 12 mand afsted til Byzans, hvor norske Erik oplærtes i kristendom og viden om verden, himmel og helvede af "grækerkongen." Paradis lå yderst fra Indien, som var mod øst. På broen til Paradis lå en drage, som norske Erik og en følgesvend sprang ind i gabet på. De kom til Paradis, men ikke i Himlen. Erik mødte en engel, som fortalte om Himlen. - Danske Erik rejste hjem og berettede om, hvad der var sket, og han blev "anset for en særdeles tapper mand, og her slutter fortællingen om ham!" Norske Erik rejste hjem i stedet for at komme i Himlen, for hjemme ville han fortælle om Herren og hans magt. - Moralen er, at hedninge bliver straffet efter døden for deres forbrydelser og mangel på tro, medens kristne kommer i Guds Evige Rige.

En totte defineres i leksikonet som en "saganovelle." Det vil sige en kort sagalignende fortælling.

Totten om Heden og Høgne starter i Asialand/Asiahjem øst for Vanekvist i Asien. Her boede kong Odin, Njord, Frej og Freja, som var Odins frille. Hun lå en nat med hver af fire dværge for at få et guldsmykke. Odin blev sur og fik med Lokes hjælp listet smykket fra hende. For at få det igen skulle hun love at få to konger med hver 20 underkonger til at slås uden at kunne dø, medmindre en kristen mand dræbte dem. - Og så begynder handlingen! - Den norske kongesøn, Sørle, kæmpede mod den danske kongesøn, Høgne. De blev fostbrødre. Sørle blev dræbt af vikinger i de østlige lande (de baltiske lande). - Kongesønnen Heden fra Særkland mødte i en skov kvinden Gøndul, som var Freja i forkledning. Hun

opfordrede Heden til at måle sig i styrke med Høgne. Heden tog til Danmark og fandt, at han og Høgne var lige stærke til alt. De indgik fostbroderskab. Heden mødte igen Gøndul i en skov, og hun gav ham forgiftet øl og opfordrede ham til at dræbe Høgne hustru og bortføre hans datter Hild. Efter sine uger blev Heden forfulgt af Høgne, som kunne tilgive for og indgå forlig om bortførelsen af Hild, men ikke drabet af dronningen, for det var niddingsværk. De gik i land på øen Høj og kæmpede i 143 år, indtil kong Olav Trygvessøn kom og hans hirdmand, Ivar Stråle, dræbte dem begge. - Totten er en del af fortællingerne om Olav Trygvessøn, og gør grin med aseguderne. Moralen er, at hedenskabens skæbnetro er ond, medens den kristne død er en nådegave.

Totten om Torsten Gårdkraft er heller ikke uden humor. Torsten var en kraftkarl, som ikke var bange for overnaturlige ting som ridning på kisteskaft og usynlighedsvanter. For at redde en dværgs søn fik Torsten en uldsærk (svømme langt og være usårbar), en sølvring (aldrig mangle penge), en sort usynlighedssten (til at holde i hånden) og en hvid/gul/rød sten og en stålspid (hvid gav haglvejr, gul gav varme, rød gav gnister og ild). - På togt til et fremmed land blev Torsten ven med kæmpen Gudmund, som herskede over Glæsesvoldene, som hørte under Jætteland, som han var skat skyldig. Kong Gejrrød af Jætteland havde inviteret til gravøl efter Gudmunds far. Gudmund skulle aflægge ed til Gejrrød, men han ville ikke tjene jætter. Torsten tog med, selvom Gudmund ikke mente, at det var passende, for "du er formentlig kristen." Totten beretter om mange drikkelag og kampe, hvor Torsten hjalp Gudmund og hans mænd. Særlige roller spillede jarl Agdes drikkehorn, Hvidingerne, og Gejrrøds drikkehorn, Grim den Gode, som kunne spå og advare om ufred. Ved hjælp af Torstens gaver fra dværgen lykkedes det Gudmund og Torsten at besejre Gejrrød og hans mænd. Gudmund blev konge over Jætteland. Agdes datter, Gudrun, var halvt menneske og halvt jættestamme. Hun tog med Torsten til Trondheim, hvor hun blev døbt og gift med Torsten. De rejste østpå, hvor Torsten blev herredsmand under Gudmund. - Totten handler om "den lille" Torsten, som med magiske ting, snu og forudseenhed overvinder alt og alle. - Og så er han kristen; og så er kong Olav med.

Totten om Helge Toressøn er en eventyragtig og meget kort totte. Tore i Norge havde to sønner. Den ene, Helge, så i en skov 12 kvinder, som dækkede borde og rejste telte. Den smukkeste, Ingebjørg, som var datter af Gudmund fra Glæsesvoldene, tilbød Helge at sove hos hende, hvilket han gjorde i tre nætter. Ingebjørg gav Helge kister med guld og sølv, hvorefter hun og de andre kvinder red væk. Helge sejlede hjem og mødtes med kong Olav Trygvesson. Under et uvejr (trolderi) blev Helge bortført af to mænd. Den ottende juledag kom tre mænd til kong Olav. Den ene var Helge og de to andre hed begge Grim. Olav tilbød de to gange Grim drikkehorn, men da biskoppen velsignede hornene, ville mændene ikke drikke af dem. Mændene slukkede ilden og dræbte tre mænd før de forsvandt med Helge. De to gange Grim havde den hedenske trold Gudmund, sendt for at skade den kristne kong Olav. Næste jul på ottende juledag var kong Olav i kirke. Tre mænd kom til døren. Den ene blev kaldt Grette, men det var Helge, som var blevet blindet ved, at Ingebjørg havde revet hans øjne ud, for at kvinderne i Norge kun ville få kort fornøjelse af ham. Helge blev hos kongen og levede et år mere. Totten slutter med ordene: "Og her slutter fortællingen om de to gange Grim."

Som oversætteren Erik Skyum-Nielsen skriver: Sagaskriveren synes mere fortrolig med religion end med kærlighedens veje og vildveje.

Totten om Norne-Gæst kaldes af Annette Lassen en rammefortælling. Rammen er Olav Trygvessøns hof. Men indholdet i de enkelte historier er ren oldtids saga, den hedenske fortid.

Kong Olav fik besøg af en mand, en mystisk fremmed, som kaldte sig Gæst. Han kunne spille harpe og synge, og han fortalte drabelige historier om de berømte sagnhelte, som han havde kæmpet for eller imod. (Sigurd Favnersbane, Regin, Brynhild og gygen, Starkad, Ragnar Lodbrogs sønner, Gandalfs sønner). Disse historier med mange vers er indholdet i rammefortællingen. - Ved Gæsts fødsel stod tre norner/vølver/spåkoner ved hans vugge. De to spåede ham lykke og fremgang, men den tredje spåede, at han ikke ville leve længere "end til det lys, som er tændt ved ham, brænder ud!" Af lyset var der nu kun en stump tilbage. Gæst, som var primsignet, da han kom, blev nu døbt og opholdt sig hos Olav og var vellidt. En dag tændte han lyset, og Olav spurgte, hvor gammel han var. Gæst svarede: "Nu er jeg tre hundrede år." Gæst lagde sig ned, fik den sidste olie og gik bort samtidig med at lyset brændte ud. - Totten kaldes af Annette Lassen et levende besøg fra fortiden. Rammen er kristen, men indholdet/udfyldningen er hedensk. Totten er meget raffineret opbygget og veksler mellem nutid, kongens hof, og fortid, Gæsts fortællinger. Et filmmanuskript?

Totten om Vølse er tid til en lille sjofert, som Dirch Passer engang sagde. Totten handler om en hedensk familie nordpå i Norge, som slagtede en hest. Sønnen greb hestens lem, og moderen præparerede det med urter, så det ikke gik til. Med tiden begyndte familien far, mor, søn, datter trælkvinde og træl at tilbede lemmet, som blev kaldt Vølse, og bruge det hver aften i ritualer, hvor det med djævelens hjælp blev stift. Datteren var dog imod det, idet hun var en "ædel hedning," som havde en kristen sjæl. - Kong Olav den Hellige havde hørt, at kristendommen ikke var trængt helt ud til øer og fjerne næs, så han drog af sted og kom til bemeldte gård, men i forklædning. Da familien ville gennemføre ritualen, tog kongen lemmet og gav det til hunden. Stor opstandelse, men kongen gav sig til kende, og alle blev omvendt og døbt. - Annette Lassen skriver, at den bizarre totte har voldt hovedbrud. Afspejler den et autentisk hedensk ritual, eller er den en gennemkristen latterliggørelse af hedensk trosliv?

Alle bind i serien er smukt udført i gode materialer og i gode varierede farver. Gyldendal fortjener ros for at udgive denne serie af oldtidssagaer og for den sideløbende serie med Islændingesagaerne. Begge serier er med til at bevare dansk og skandinavisk historie og identitet.

Kunstneren Peter Brandes har i alle otte bind stået for tilrettelæggelsen af indbinding og farver, ligesom han har lavet træsnit, som er trykt i farver og sort/hvidt. Træsnittene er ikke illustrationer til bestemte sagaer eller totter, men kan fortolkes til flere af dem.

Lektor Annette Lassen skal have ære og tak for redigering af serien og for nyoversættelse af oldtidssagaerne og totterne, som beriger dansk åndsliv og er grundlag for en fornyet interesse for vores tidligste historie.

Se også anmeldelsen af bind 7 (/boger/anmeldelser-5-5/oldtidssagaerne-bind-7)

[Historie-online.dk, den 3. december 2019]

← Forrige artikel (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/vikingetid>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

ROYAL CASTLES DURING THE 14TH CENTURY

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/royal-castles-during-the-14th-century>)

MAGI OG TROLDDOM

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/magi-og-trolddom>)

VIKING - RAN, ILD OG SVÆRD

(<http://www.historie-online.dk/boger/viking-ran-ild-og-svaerd>)
